

ANALIZA WYNAGRODZEŃ W GOSPODARCE NARODOWEJ W POLSCE W LATACH 2006-2012

**ANNA KUCZYŃSKA-CESARZ
MAŁGORZATA OLEŚ**

**WOJSKOWA AKADEMIA TECHNICZNA
WYDZIAŁ CYBERNETYKI**

Streszczenie: W praktyce życia gospodarczego koszty pracy są identyfikowane głównie z wynagrodzeniami. W artykule przedstawiono i przeanalizowano w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) zmiany, które zachodziły na rynku pracy w zakresie przeciętnych wynagrodzeń nominalnych w gospodarce narodowej Polski w latach 2006-2012. Z zaprezentowanych danych wynika, że poziom średniego miesięcznego wynagrodzenia w Polsce należy do najniższych w Unii Europejskiej. W analizowanym okresie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w kolejnych latach wzrastało. Miało to miejsce we wszystkich sektorach polskiej gospodarki. Występowało jednak zróżnicowanie poziomu wzrostu w różnych regionach kraju. Najwyższy poziom wzrostu miał miejsce w regionie centralnym, a najniższy w regionie wschodnim. Wynagrodzenia w sektorze publicznym rosły szybciej niż w sektorze prywatnym, co można wiązać z oderwaniem decyzji płacowych od czynników ekonomicznych w jednostkach sektora publicznego. Nastąpił wyraźny wzrost wynagrodzeń w jednostkach sektora finansowego.

Słowa kluczowe: koszty pracy, przeciętne wynagrodzenie miesięczne, analiza wynagrodzeń

Wstęp

Koszty pracy rozumiane jako suma wynagrodzeń i pozapłacowych kosztów związanych z pozyskaniem, utrzymaniem i wykorzystaniem zasobów pracy stanowią dla przedsiębiorców niezwykle ważny parametr wykorzystywany w ocenie sytuacji ekonomiczno-finansowej. W procesach decyzyjnych zarówno krótko-, jak i długoterminowych wzrasta znaczenie kosztów pracy. Pozwalają one ocenić charakter rozwoju jednostek gospodarczych, wykorzystując modele następstwa czasowego, oparte na wskaźnikach opartych właśnie na kosztach pracy. Szczegółowe informacje dotyczące problematyki kosztów pracy, obszarów ich analizy i wykorzystania w procesach decyzyjnych zawarte są we wcześniejszych zeszytach „Nowoczesnych Systemów Zarządzania” (numery 3-8). Z uwagi na fakt, iż w praktyce życia gospodarczego koszty pracy utożsamiane są głównie z wynagrodzeniami, przedmiotem rozważań niniejszego artykułu jest przedstawienie i analiza zmian, które zachodzą na rynku pracy w zakresie przeciętnych wynagrodzeń nominalnych w gospodarce narodowej Polski w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

Prezentowane dane obejmują podmioty gospodarki należące do sektora publicznego (podmioty własności państwa, jednostki samorządu terytorialnego)

oraz prywatnego (podmioty gospodarki stanowiące własność prywatną krajową bądź zagraniczną).

Liczba pracujących, wielkość przeciętnego zatrudnienia oraz wynagrodzenia odnoszą się do podmiotów gospodarki narodowej, z wyjątkiem:

- instytucji gospodarczych, w których pracuje mniej niż 9 osób
- rolnictwa, w którym praca wykonywana jest indywidualnie
- osób, które zatrudnione są za granicą
- pracujących w organizacjach społecznych, politycznych, związkach zawodowych i in.
- pracowników organizacji w zakresie obronności, porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Informacje dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia uwzględniają wszystkie podmioty gospodarki narodowej, również te, w których zatrudnionych jest mniej niż 9 pracowników w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Dane informujące o liczbie pracujących według stanu na koniec okresu uwzględniają zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, właścicieli, współwłaścicieli, agentów, pracowników świadczących pracę nakładczą oraz osoby będące członkami rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

Przeciętne wynagrodzenia miesięczne obejmują:

- wynagrodzenia osobowe bez pracy nakładczej
- środki pieniężne z tytułu udziału w zysku do podziału i nadwyżki bilansowej w spółdzielniach
- dodatkowe świadczenia pieniężne dla pracowników sfery budżetowej
- honoraria wynikające z umowy o pracę.

Wskaźniki przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia realnego brutto szacowane są jako iloraz wskaźnika wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nominalnego brutto oraz wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych pracowników (bez spożycia naturalnego).

Większość danych zaprezentowanych w artykule nie uwzględnia podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz rolnictwa indywidualnego (wynika to z danych GUS). Co więcej, badania wynagrodzeń prowadzone przez GUS nie uwzględniają osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (umowy zlecenia, umowy o dzieło, samozatrudnienie). Obecnie w Polsce pracę w tej formie świadczy znacząca ilość osób. Dane statystyczne z obszaru tematyki zamieszczonej w niniejszym artykule wymagają więc uzupełnienia przez GUS i wtedy analizę wynagrodzeń można byłoby traktować jako pełne, wiarygodne źródło informacji dla wszystkich odbiorców, w tym przedsiębiorstw i ich otoczenia zewnętrznego.

1. Analiza ogólna przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w Polsce w latach 2006-2012

Analiza poziomu i zróżnicowania wynagrodzeń jest istotnym elementem opisu sytuacji na rynku pracy oraz sytuacji gospodarczej i społecznej w Polsce. Wynagrodzenia są podstawowym źródłem dochodu znacznej ilości gospodarstw domowych i w konsekwencji stanowią wyznacznik zamożności oraz czynnik warunkujący zaspokojenie potrzeb obywateli.

Zróżnicowanie wynagrodzeń ma znaczący wpływ na wielkość występujących w społeczeństwie nierówności społecznych. Co więcej, przez wielu pracodawców wykorzystywane jest do motywowania pracowników do efektywnego wykonywania swoich obowiązków oraz podnoszenia kwalifikacji. Ponadto wysokość płac za pracę w danym kraju ma istotny wpływ na krajową konsumpcję stanowiącą ważny bodziec rozwoju gospodarczego danego państwa.

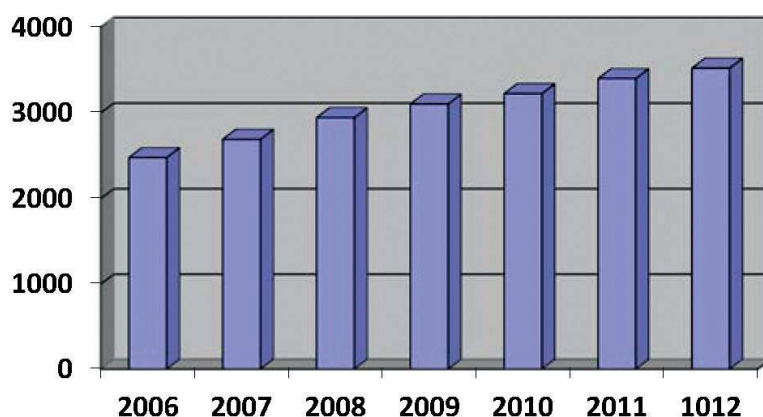
Wysokość wynagrodzeń, jako składnika całkowitego kosztu pracy, ma znaczenie przy ocenie konkurencyjności kraju na arenie międzynarodowej.

Na ogólny poziom płac w danym kraju mają wpływ między innymi:

- poziom rozwoju gospodarczego
- struktura gospodarki
- wydajność pracowników
- siła związków zawodowych
- państwo – największy pracodawca oraz podmiot ustalający wysokość płacy minimalnej (kwoty, poniżej której zgodnie z prawem nie można wynagradzać pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy) oraz wysokość maksymalnych wynagrodzeń dla podmiotów publicznych.

Do opisu wynagrodzeń w Polsce jako wskaźnik powszechnie używane jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto. Informacje dotyczące wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ogółem w gospodarce narodowej Polski podawane są przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) co kwartał i uwzględniają wszystkie podmioty gospodarki narodowej, w tym także jednostki o liczbie pracujących do 9 osób. Wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej Polski w latach 2006-2012 przedstawiono na wykresie 1.

W analizowanym okresie przeciętne miesięczne wynagrodzenie stale wzrastało i wzrosło z 2477,23 zł w 2006 r. do 3521,67 zł w 2012 r., czyli o 1044,44 zł. Większość ekonomistów twierdzi, że nie jest to zjawisko korzystne, ponieważ przyczynia się do powstawania presji inflacyjnej, co w przyszłości może zagrażać trwałości wzrostu gospodarczego. Widzimy tu pewien paradoks, ponieważ z jednej strony wzrasta wynagrodzenie, a z drugiej wzrasta liczba strajków bądź akcji protestacyjnych przeprowadzanych przez grupy zawodowe w celu zgłaszania roszczeń płacowych. Te dwie przytoczone sytuacje są spowodowane głównie występowaniem znacznego zróżnicowania poziomu wynagrodzeń zaobserwowanego w skali całego kraju.

Wykres 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej Polski w latach 2006-2012 (w zł)

Źródło: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1630_PLK_HTML.htm

Wielkość przeciętnego wynagrodzenia jest ściśle związana z wielkością zatrudnienia. Przeciętne zatrudnienie w ostatnich kwartałach poszczególnych lat w analizowanym okresie w Polsce przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Przeciętne zatrudnienie według ostatnich kwartałów lat 2006-2012 w Polsce (w tys. zatrudnionych)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba pracujących	7857,4	8126,6	8270,0	8213,2	8365,6	8476,0	8446,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przeciętne zatrudnienie w okresie 2006-2012 typowo wzrastało, a w 2009 i 2012 r. bardzo niewiele zmalało w porównaniu z poprzednimi latami. W roku 2006 zatrudnionych było 7857,4 tys. osób, podczas gdy w 2012 liczba ta wzrosła do 8446,9 tys. osób. Na przestrzeni sześciu lat liczba pracujących wzrosła o 589,5 tys. osób.

2. Podstawowe informacje ekonomiczne oraz dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w latach 2006-2012 w gospodarce narodowej Polski

Poniżej w tabelach 2-8 przedstawiono dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w kolejnych latach 2006-2012 (dane na dzień 31 grudnia danego roku) w gospodarce narodowej Polski.

Informacje zawarte w tabelach przedstawiają następujące dane:

- przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto
- porównanie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w danym roku z rokiem poprzednim
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze prywatnym i publicznym oraz porównanie tych danych z rokiem poprzednim

- porównanie siły nabywczej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej z rokiem poprzednim
- porównanie płac z płacami z roku poprzedniego według sekcji
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych oraz porównanie tej wielkości z danymi z poprzedniego roku
- przedstawienie sekcji, w których zanotowano największy / najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych
- wzrost wynagrodzeń w porównaniu z rokiem poprzednim według województw
- najniższy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z rokiem poprzednim według województw.

Z przedstawionych danych wynika, że największy wzrost płac występował w sekcjach: budownictwo, edukacja, administracja i działalność wspierająca, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, przetwórstwo przemysłowe, obsługa nieruchomości, pośrednictwo finansowe. Natomiast najniższy wzrost płac dotyczył sekcji: górnictwo i wydobywanie, transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz zakwaterowanie i gastronomia, handel, naprawa pojazdów samochodowych.

Porównując zmiany przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w poszczególnych województwach, **największy wzrost wynagrodzenia odnotowano w województwie zachodniopomorskim, mazowieckim oraz lubelskim. Najmniejszy wzrost wynagrodzenia miał miejsce w województwach: pomorskim, podlaskim, lubuskim oraz warmińsko-mazurskim.**

Tabela 2. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2006 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	2477,23 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 4,9%	
w sektorze publicznym	2821,89 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 4,7%	
w sektorze prywatnym	2340,30 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5,4%	
Siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem przednim	wzrost o 4%	
W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	budownictwo	9,8%
	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	7,3%
	przetwórstwo przemysłowe	5,9%
	obsługa nieruchomości i firm	5,7%
	pośrednictwo finansowe	5,3%

W porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0,2%
	transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,3%
	edukacja	0,4%
	górnictwo	4,3%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	2441,81 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 5,0%	
Największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	budownictwo	9,9%
	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	7,3%
	przetwórstwo przemysłowe	5,9%
	obsługa nieruchomości i firm	5,8%
	pośrednictwo finansowe	5,3%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	2,0%
	transport, gospodarka magazynowa i łączność	3,0%
	edukacja oraz hotele i restauracje	4,0%
	handel, naprawy, górnictwo	4,7%
Największy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2005 r. zanotowano w województwach:	opolskim	7,9%
	dolnośląskim	6,8%
	małopolskim	6,5%
	lubelskim	6,4%
	wielkopolskim	6,4%
Najniższy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2005 r. zanotowano w województwach:	warmińsko-mazurskim	4,8%
	łódzkim	5,1%
	świętokrzyskim	5,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2007 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:	2691,03 zł
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 3,7%
w sektorze publicznym	3046,54 zł
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 8%
w sektorze prywatnym	2564,63 zł
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5,4%

Siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem poprzednim	wzrost o 6,3%	
W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	18,0%
	budownictwo	15,4%
	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	12,6%
	handel i naprawy	10,4%
	przetwórstwo przemysłowe	9,7%
	pośrednictwo finansowe	9,3%
w porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	4,8%
	edukacja	5,7%
	transport, gospodarka magazynowa i łączność	7,1%
	górnictwo	7,7%
przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	2654,97 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 8,8%	
największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	18,2%
	budownictwo	15,4%
	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	12,7%
	handel i naprawy	10,4%
	przetwórstwo przemysłowe	9,7%
	pośrednictwo finansowe	9,3%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	5%
	edukacja	5,8%
	transport, gospodarka magazynowa i łączność	7,1%
	górnictwo	7,3%

Największy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2006 r. zanotowano w województwach:	pomorskim	11,2%
	podlaskim	10,2%
	wielkopolskim	10,1%
	opolskim	9,8%
	dolnośląskim	9,8%
Najniższy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2006 r. zanotowano w województwach:	śląskim	8,0%
	kujawsko-pomorskim	8,1%
	mazowieckim	8,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 4. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2008 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:	2943,88 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 10,2%	
w sektorze publicznym	3411,33 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 12%	
w sektorze prywatnym	2791,44 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 8,8%	
Siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem poprzednim	wzrost o 6%	
W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	16,9%
	budownictwo	12,9%
	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	12,6%
	obsługa nieruchomości i firm	11,4%
	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	11,1%
	transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	10,9%
	górnictwo	10,6%
W porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	pośrednictwo finansowe	4,4%
	hotele i restauracje	8,6%
	handel i naprawy	9,3%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	2908,26 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 10,3%	

Największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	budownictwo	9,9%
	ochrona zdrowia i pomoc społeczna	17,0%
	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	13,2%
	budownictwo	12,9%
	górnictwo	11,7%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	11,5%
	obsługa nieruchomości	11,4%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	pośrednictwo finansowe	4,5%
	hotele i restauracje	8,7%
	handel i naprawy	9,3%
Największy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2007 r. zanotowano w województwach:	śląskim	11,7%
	świętokrzyskim	11,7%
	zachodniopomorskim	11,2%
	lubelskim	11,1%
Najniższy wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2007 r. zanotowano w województwach:	pomorskim	8,7%
	podlaskim	9,4%
	lubuskim	9,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 5. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2009 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:	3102,96
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5,5%
w sektorze publicznym	3607,32
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5,7%
w sektorze prywatnym	2922,01
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 4,7%
Siła nabywczą przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem poprzednim	wzrost o 2,1%

W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	działalność wspierająca	7,3%
	edukacja oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	7,2%
	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	6,3%
	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6,2%
	w porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sekcjach:	transport i gospodarka magazynowa
	zakwaterowanie i gastronomia	2,7%
	budownictwo	2,9%
	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3,4%
	handel; naprawa pojazdów samochodowych	3,5%
Spadek przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto wystąpił w sekcjach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,3%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	3062,19	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 5,3%	
Największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	administrowanie i działalność wspierająca	7,4%
	edukacja	7,1%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	6,6%
	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	6,3%
	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6,2%
	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6,1%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sekcjach:	transport i gospodarka magazynowa oraz zakwaterowanie i gastronomia	2,7%

	budownictwo	2,9%
	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3,3%
	handel; naprawa pojazdów samochodowych	3,5%
Spadek przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych wystąpił w sekcjach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 6. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2010 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:	3224,98 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 4%	
w sektorze publicznym	3771,32 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 4,5%	
w sektorze prywatnym	3041,57 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 4,1%	
Siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem poprzednim	wzrost o 1,5%	
W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sektorach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9,6%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	8,6%
	edukacja	7%
	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja oraz przetwórstwo przemysłowe	5,3%
	administrowanie i działalność wspierająca	4,7%
W porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sektorach:	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,5%
	handel; naprawa pojazdów samochodowych	2,0%
	transport i gospodarka magazynowa	2,1%
	budownictwo	2,3%
	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2,5%

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	3183,26 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 4%	
Największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sektorach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9,6%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	8,6%
	edukacja	6,8%
	przetwórstwo przemysłowe	5,4%
	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	5,2%
	administrowanie i działalność wspierająca	4,7%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sektorach:	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,4%
	handel; naprawa pojazdów samochodowych	2%
	transport i gospodarka magazynowa	2,1%
	budownictwo	2,2%
	działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2,6%
Wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2009 r. zanotowano w województwach:	łódzkim	6,1%
	lubelskim	5,9%
	podkarpackim	5,3%
	warmińsko-mazurskim	5,2%
	podlaskim	5,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 7. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2011 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:	3399,52 zł
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5,4%
w sektorze publicznym	3961,03 zł
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5%

w sektorze prywatnym	3217,95 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 5,8%	
Siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem poprzednim	wzrost o 1,2%	
W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sektorach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,1%
	górnictwo i wydobywanie	9,2%
	administrowanie i działalność wspierająca	7,3%
	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6,6%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz edukacja	6,1%
	przetwórstwo przemysłowe	5,5%
W porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sektorach:	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,8%
	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2,5%
	transport i gospodarka magazynowa	3,4%
	zakwaterowanie i gastronomia	3,5%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	3353,56 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 5,4%	
Największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sektorach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,1%
	administrowanie i działalność wspierająca	7,3%
	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6,6%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz edukacja	6%
	przetwórstwo przemysłowe	5,4%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sektorach:	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,8%
	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2,5%
	transport i gospodarka magazynowa	3,3%
	zakwaterowanie i gastronomia	3,5%
Wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2010 r. zanotowano w województwach:	łódzkim	5,9%
	lubelskim	5,9%

małopolskim	5,4%
opolskim i podkarpackim	5,1%
kujawsko-pomorskim i pomorskim	5,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

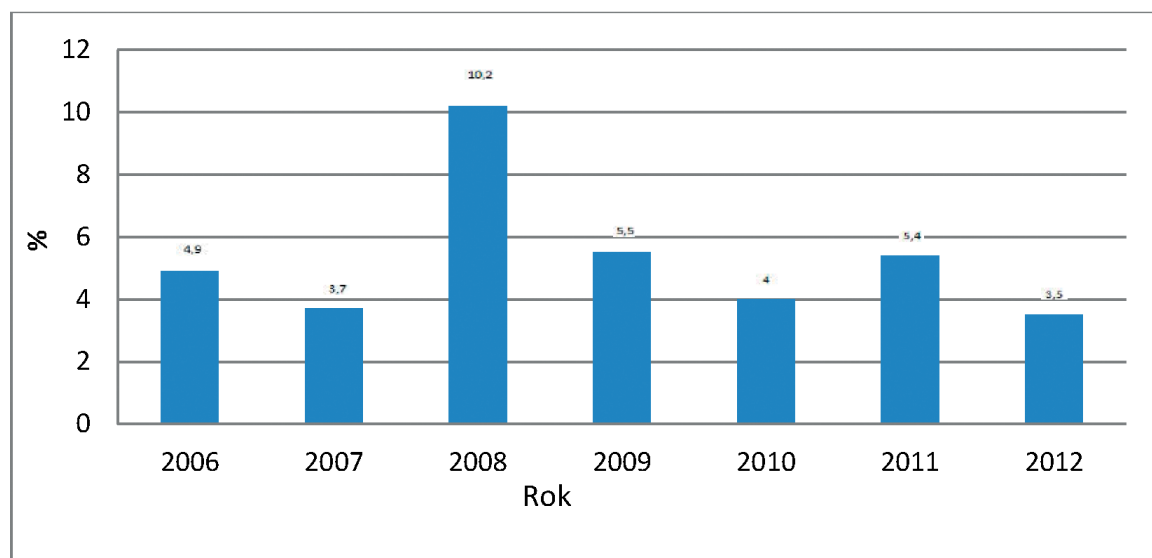
Tabela 8. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2012 r. w gospodarce narodowej Polski

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto:	3521,67 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 3,5%	
w sektorze publicznym	4107,25 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 3,7%	
w sektorze prywatnym	3343,31 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost 3,9%	
Siła nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w porównaniu z rokiem przednim	spadek o 0,1%	
W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost płac wystąpił w sektorach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7,5%
	administrowanie i działalność wspierająca	7,3%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	4,8%
	edukacja	4,7%
	przetwórstwo przemysłowe i obsługa rynku nieruchomości	4,4%
W porównaniu z rokiem poprzednim najmniejszy wzrost płac wystąpił w sektorach:	informacja i komunikacja	0,5%
	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1,7%
	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; handel; naprawa pojazdów samochodowych	2,7%
	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2,5%
	transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia	2,9%
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto bez wypłat nagród rocznych	3474,26 zł	
w porównaniu z ubiegłym rokiem	wzrost o 3,5%	

Największy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sektorach:	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7,5%
	administrowanie i działalność wspierająca	7,3%
	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	5,5%
	edukacja	4,6%
	obsługa rynku nieruchomości	4,5%
	przetwórstwo przemysłowe	4,4%
Najmniejszy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto bez wypłat nagród rocznych odnotowano w sektorach:	budownictwo	0,1%
	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1,7%
	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; handel; naprawa pojazdów samochodowych	2,4%
	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2,5%
	zakwaterowanie i gastronomia	2,8%
	transport i gospodarka magazynowa	3,0%
Wzrost wynagrodzeń w porównaniu z 2011 r. zanotowano w województwach:	łódzkim i zachodniopomorskim	4,2%
	śląskim	4,2%
	świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim	4,0%
	podlaskim	3,8%
	lubelskim	3,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wykresie 2 przedstawiono procentową zmianę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w kolejnych latach.

Wykres 2. Procentowa zmiana przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto (w stosunku do roku ubiegłego)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W analizowanym okresie 2006-2012 największy procentowy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto miał miejsce w 2008 r. – wzrost o 10,2% w porównaniu do 2007 r. Mogło to być spowodowane wejściem do Unii w 2007 r., dzięki czemu rząd polski chcąc sprostać obowiązkowi częściowego ujednoczenia zarobków, podniósł płace. Najmniejszy procentowo wzrost (3,5%) odnotowano w 2012 r.

3. Analiza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto według sekcji gospodarki narodowej Polski w latach 2006-2012

Przeanalizowano dane GUS dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto według sekcji gospodarki narodowej Polski w latach 2006-2012.

W tabeli 9 podano dane z sześciu lat dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w różnych sekcjach gospodarki narodowej. W ostatniej kolumnie podano wartość wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w roku 2012 w stosunku do 2006. Na dole tabeli podano także wartości największego i najniższego wynagrodzenia w analizowanych sekcjach w kolejnych latach.

Tabela 9. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według sektorów gospodarki narodowej Polski w latach 2006-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2006
OGÓŁEM	2662,51	2899,83	3096,55	3243,6	3224,98	3399,52	3521,67	859,16
SEKTOR PRZEDSIĘBIORSTW	2822,51	3105,06	3322,09	3456,61	3434,62	3604,68	3728,36	905,85

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2006
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	2984,32	3487,94	3853,43	3956,3	3607,75	4008,25	4307,82	1323,50
Rybnictwo	2408,43	2139,99	2661,07	3956,3	3607,75	4008,25	4307,82	1899,39
Przemysł:	2851,58	3116,43	3326,19	3482,25	3482,37	3673,75	3831,43	979,85
Górnictwo i wydobywanie	5808,88	6393,26	6712,82	6972,59	5866,13	6403,38	6646,88	838,00
Przetwórstwo przemysłowe	2515,31	2770,74	2939,46	3051,59	3147,3	3318,96	3466,01	950,70
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	3697,91	4002,26	4487,86	5168,82	5305,99	5627,36	5894,68	2196,77
Budownictwo	2831,54	3250,79	3523,26	3595,23	3540,20	3703,86	3702,19	870,65
Handel i naprawy	2569,32	2871,87	3036,31	3087,61	3111,80	3267,34	3345,19	775,87
Hotele i restauracje / Zakwaterowanie i gastronomia	1988,43	2200,94	2336,8	2344,69	2405,81	2489,36	2561,47	573,04
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	3155,10	3416,04	3736,25	3347,33	3320,66	3433,23	3533,50	378,40
Pośrednictwo finansowe / Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4873,36	5232,02	5122,02	5562,53	5672,3	6049,15	6248,59	1375,23
Obsługa nieruchomości i firm	2875,09	3175,54	3401,7	3570,2	3567,01	3714,88	3877,96	1002,87
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	3376,91	3603,1	4115,78	3757,56	4151,06	4321,05	4395,47	1018,56
Edukacja	2537,76	2687,77	2992,85	3114,84	3394,35	3600,68	3770,25	1232,49
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2396,70	2686,54	3109,02	3165,16	3198,36	3278,76	3361,28	964,58
Minimalne wynagrodzenie w sektorze	1988,43	2139,99	2336,8	2344,69	2405,81	2489,36	2561,47	
Maksymalne wynagrodzenie w sektorze	5808,88	6393,26	6712,82	6972,59	5866,13	6403,38	6646,88	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych (włączając motocykle); transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (ang. *head offices*); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów oraz artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

Przemysł obejmuje następujące sekcje: górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.

Najważniejszą informacją jest to, że we wszystkich sekcjach w ciągu sześciu rozpatrywanych lat występował wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w stosunku do poprzedniego roku.

W latach 2006-2012 występował wzrost miesięcznych wynagrodzeń brutto we wszystkich sekcjach gospodarki narodowej. W ciągu sześciu lat najwięcej, bo o 2196,77 zł, wzrosły wynagrodzenia pracowników w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę. W tym okresie aż o 1899,39 zł wzrosły płace rybaków – być może spowodowane jest to powiększającą się z roku na rok konsumpcją ryb przez Polaków, wynikającą z dbałości o zdrowie. Wysoki wzrost wynagrodzenia wystąpił także w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 1375,23 zł). Wzrost ten jest związany z coraz częstszym ubezpieczaniem przez Polaków nie tylko domów czy samochodów, ale także zdrowia oraz wartościowych dla nich dóbr. Wzrost wynagrodzenia dotyczy także rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa (1323,5 zł w przeciągu sześciu lat), co spowodowane jest, tak jak w przypadku rybactwa, szerszym zainteresowaniem polskiego społeczeństwa potrawami / produktami działającymi w korzystny sposób na samopoczucie oraz zdrowie. Powyżej 1000 zł w ciągu sześciu lat wzrosły także płace osób zatrudnionych w edukacji. Być może wynikało to z redukcji etatów, wzrostu obowiązków i kompetencji nauczycieli.

Najniższy wzrost wynagrodzenia na przestrzeni analizowanych lat odnotowano w sekcji transport, gospodarka magazynowa i łączność (378,4 zł) oraz hotele i restauracje / zakwaterowanie i gastronomia (573,04 zł).

Jednym z decydujących czynników, jaki mógł przyczynić się do wzrostu wysokości wynagrodzeń w gospodarce Polski we wszystkich sekcjach, mogła być emigracja w celach zarobkowych pracowników po otwarciu dla Polaków rynków pracy w Irlandii oraz Wielkiej Brytanii, a także rozkwit gospodarki budowlanej w Polsce. Zwiększony popyt na pracobiorców przy jednoczesnym spadku podaży pracy spowodował wzrost wynagrodzeń brutto.

Poziom zróżnicowania wynagrodzeń pomiędzy różnymi sekcjami w sektorze przedsiębiorstw jest wysoki. Różnica pomiędzy najniższym poziomem średniego wynagrodzenia brutto w sektorze hotele i restauracje / zakwaterowanie i gastronomia a najwyższym (sekcja górnictwo i wydobywanie) wyniosła w 2006 r. 3820,45 zł, a w 2012 r. 4085,41.

Analizując poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto, można zauważyć sekcje gospodarki, które nie należą do ulubionych przez państwo, czyli: ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz edukacja. Z drugiej strony zauważamy sekcje z silną reprezentacją związkową i znaczącym wpływem na decydentów, do których zaliczamy: górnictwo i wydobywanie, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz oraz wodę, a także administrację publiczną i obronę narodową.

Niskimi wynagrodzeniami charakteryzują się sekcje z dominującą własnością prywatną i niewymagające, w przeważającej większości, wysokiego poziomu kapitału ludzkiego, jak transport, gospodarka magazynowa i łączność, hotele i restauracje / zakwaterowanie i gastronomia, handel i naprawy oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Na tym tle mocno kontrastują wysoko wynagradzane, prawie całkowicie sprywatyzowane sektory charakteryzujące się zapotrzebowaniem na wysoki poziom kapitału ludzkiego, tzn. pośrednictwo finansowe / działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa nieruchomości i firm.

4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej Polski według sektorów własności w latach 2006-2012

Interesująca wydaje się analiza poziomu wynagrodzeń w przedsiębiorstwach w zależności od ich przynależności do konkretnego sektora własności. Dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w poszczególnych sekcjach gospodarki narodowej Polski z podziałem na publiczny i prywatny sektor własności w latach 2006-2012 przedstawiono w tabeli 10. Ostatnia kolumna prezentuje różnicę wynagrodzeń z 2012 i 2006 r.

Tabela 10. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w gospodarce narodowej Polski według sektorów własności w latach 2006-2012

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2006
OGÓŁEM	2477,23	2691,03	2943,88	3102,96	3224,98	3399,52	3521,67	1044,44
sektor publiczny	2821,89	3046,54	3411,33	3607,32	3771,32	3961,03	4107,25	1285,36
sektor prywatny	2340,30	2564,63	2791,44	2922,01	3041,57	3217,95	3343,31	1003,01
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	2570,37	2893,84	3213,67	3290,92	3607,75	4008,25	4307,82	1737,45
sektor publiczny	3377,44	3820,73	4188,73	4177,18	4674,60	5328,62	5860,63	2483,19
sektor prywatny	1876,16	2110,16	2366,75	2517,39	2705,19	2871,02	3019,12	1142,96
Rybacktvo	2350,88	2304,71	2541,88	3290,92	3607,75	4008,25	4307,82	1956,94
sektor publiczny	2518,22	2608,78	2848,54	4177,18	4674,60	5328,62	5860,63	3342,41
sektor prywatny	2264,92	2185,98	2440,96	2517,39	2705,19	2871,02	3019,12	754,20
Przemysł	2671,05	2907,67	3183,78	3309,69	3482,37	3673,75	3831,43	1160,38
sektor publiczny	3496,62	3776,65	4234,74	4397,89	4628,86	5006,84	5285,65	1789,03
sektor prywatny	2473,04	2718,35	2975,83	3070,97	3250,26	3432,39	3589,75	1116,71
Górnictwo i wydobywanie	4589,65	4941,78	5464,07	5717,52	5866,13	6403,38	6646,88	2057,23
sektor publiczny	4479,23	4751,88	5361,2	5636,93	5732,92	6374,97	6794,38	2315,15
sektor prywatny	5046,32	5679,41	5851,04	6029,92	6237,12	6471,27	6388,33	1342,01
Przetwórstwo przemysłowe	2425,57	2661,71	2912,4	2988,55	3147,3	3318,96	3466,01	1040,44
sektor publiczny	2726,79	2979,39	3312,42	3441,15	3626,54	3962,18	4187,84	1461,05
sektor prywatny	2401,72	2639,11	2887,83	2962,98	3125,54	3294,11	3442,89	1041,17
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	3457,89	3742,17	4149,05	4885,85	5305,99	5627,36	5894,68	2436,79
sektor publiczny	3361,65	3651,22	3996,97	4740,92	5220,7	5611	5926,31	2564,66
sektor prywatny	4026,14	4166,35	4697,13	5224,76	5511,25	5656,45	5841,58	1815,44
Budownictwo	2577,63	2975,01	3359,36	3464,03	3540,2	3703,86	3702,19	1124,58
sektor publiczny	2498,68	2823,98	3259,73	3447,06	3700,41	4010,98	4036,82	1538,14
sektor prywatny	2584,13	2985,76	3365,28	3465,05	3534,55	3695,16	3692,65	1108,52
Handel i naprawy	2455,49	2709,83	2960,78	3050,48	3111,8	3267,34	3345,19	889,70
sektor publiczny	2966,66	3206,43	3567,94	3729,46	3807,5	4292,02	4468,06	1501,40
sektor prywatny	2446,55	2702	2952,63	3042,81	3105,63	3263,19	3341,11	894,56
Hotele i restauracje / zakwaterowanie i gastronomia	1932,55	2096,16	2277,01	2326,82	2405,81	2489,36	2561,47	628,92
sektor publiczny	2136,55	2258,32	2461,22	2547,85	2782,81	2955,83	3011,46	874,91
sektor prywatny	1889,66	2063,08	2240,91	2291,48	2348,84	2427,97	2496,88	607,22

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2006
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2912,64	3120,12	3460,66	3254,56	6179,24	3433,23	3533,50	620,86
sektor publiczny	2647,17	2860,63	3265,9	3409,87	5317,73	3651,21	3769,42	1122,25
sektor prywatny	3325,22	3492	3708,41	3022,86	6260,52	3182,33	3286,74	-38,52
Pośrednictwo finansowe / działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4686,98	5122,36	5349,96	5535,01	5672,3	6049,15	6248,59	1561,61
sektor publiczny	4611,65	4906,28	5128,71	5725,42	5945,98	6197,56	6594,73	1983,08
sektor prywatny	4717,90	5203,8	5425,21	5487,81	5606,16	6015,3	6173,33	1455,43
Obsługa nieruchomości i firm	2717,80	2966,43	3303,34	3421,41	3567,01	3714,88	3877,96	1160,16
sektor publiczny	2978,36	3266,98	3596,41	3416,13	3604,29	3700,6	3916,13	937,77
sektor prywatny	2636,18	2879,08	3226,55	3424,16	3548,19	3721,65	3861,51	1225,33
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	3214,76	3369,07	3794,37	4030,36	4151,06	4321,05	4395,47	1180,71
sektor publiczny	3213,78	3367,55	3792,88	4029,21	4150,75	4321,01	4395,52	1181,74
sektor prywatny	3961,32	4327,16	4822,42	4952,86	4404,71	4351,9	4341,42	380,10
Edukacja	2578,04	2723,8	2980,63	3173,63	3394,35	3600,68	3770,25	1192,21
sektor publiczny	2574,94	2721,1	2980,33	3183,29	3406,52	3618,23	3807,63	1232,69
sektor prywatny	2651,38	2782,8	2986,65	2991,88	3168,48	3279,21	3238,98	587,60
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2123,01	2506,19	2928,69	3113,76	3198,36	3278,76	3361,28	1238,27
sektor publiczny	2143,56	2533,39	2974,5	3156,58	3250,08	3338,23	3422,36	1278,80
sektor prywatny	1940,30	2281	2583,5	2828,11	2888,34	2943,59	3034,79	1094,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując zestawione dane dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej Polski według sektorów własności, można zauważyć, że tylko w sektorze prywatnym w sekcji transport, gospodarka magazynowa i łączność wystąpiło zmniejszenie wynagrodzenia w 2012 r. w stosunku do 2006 r. Zauważalne jest, że największe wzrosty wynagrodzenia brutto odnoszą się do sektorów publicznych. W tym sektorze na przestrzeni sześciu lat powyżej dwóch tysięcy wzrosło wynagrodzenie osób pracujących w sekcjach: rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo (2483,19 zł), górnictwo i wydobywanie (2315,15 zł), wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, wodę (2564,66 zł). Największy

wzrost wynagrodzenia brutto, tj. powyżej 3000 zł, wystąpił w sektorze publicznym w rybactwie (3342,41 zł).

Najniższy wzrost wynagrodzenia w analizowanych latach nastąpił w sektorach prywatnych takich sekcji, jak edukacja (587,6 zł), hotele i restauracje / zakwaterowanie i gastronomia (607,22 zł).

Analizując dane dotyczące zmiany wysokości wynagrodzeń brutto w podziale według sektorów własności zaprezentowane przez GUS, można zauważyć, że stabilizująco na poziom wynagrodzeń oddziałuje sektor prywatny, gdzie prawie połowa przedsiębiorstw zanotowała niewysoki wzrost poziomu wynagrodzeń, w przeciwieństwie do sektora publicznego, w którym – niezależnie od sytuacji występującej na rynku – zauważamy silną skłonność do wzrostu wynagrodzeń. Tak postępujące jednostki publiczne mogą osłabiać swój potencjał rozwojowy poprzez obniżanie zdolności konkurencyjnej na rynku.

Podmioty prywatne mocniej stabilizują wynagrodzenia. W sekcjach, w których przeważa własność prywatna, takich jak: budownictwo, transport czy przetwórstwo przemysłowe, w inny sposób rozkładają się akcenty w polityce płacowej jednostek.

W jednostkach publicznych wyraźnie widoczna jest skłonność do podnoszenia poziomu wynagrodzeń. Działania jednostek publicznych w obszarze płac są zdecydowanie różne od działań prowadzonych przez jednostki prywatne. Przedsiębiorstwa publiczne postępują tak, jakby nie zauważały niestabilnej sytuacji rynkowej lub jak gdyby sytuacja ta nie miała wpływu na ich politykę płacową.

Wielu finansistów twierdzi, że w sytuacjach wysokiej niepewności i dużego ryzyka na rynkach przedsiębiorstwa powinny zachowywać się ostrożnie, zwłaszcza w podejmowaniu decyzji mogących silnie wpływać na poziom ich konkurencyjności.

Przedsiębiorstwa publiczne w swym działaniu są w mniejszym stopniu uzależnione od oddziaływania czynników zewnętrznych. Polityka wewnętrzna tych organizacji może być warunkowana czynnikami pozaekonomicznymi, a nie kondycją gospodarczą organizacji. Może mieć to niekorzystne oddziaływanie na sprawność organizacji. Może spowodować spadek konkurencyjności.

5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej Polski według regionów i województw w latach 2006-2012

Przeprowadzono analizę zróżnicowania poziomu wynagrodzeń w ujęciu regionalnym. W tabeli 11 przedstawiono poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej Polski według regionów i województw w latach 2006-2012. W ostatniej kolumnie tabeli podano różnicę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto według regionów i województw w 2012 i 2006 r. Różnice te mają wartości dodatnie, co oznacza, że w ciągu analizowanych lat przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej Polski wzrosło.

Tabela 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej Polski według regionów i województw w latach 2006-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012-2006
Region Centralny	3184,58	3614,05	3918,19	4109,12	4238,17	4441,07	4534,20	1349,62
Łódzkie	2339,10	2728,38	2983,82	3105,65	3349,93	3472,21	3628,03	1288,93
Mazowieckie	3431,00	3869,21	4185,47	4390,51	4484,24	4708,90	4768,43	1337,43
Region Południowy	2670,06	3143,77	3420,09	3508,31	3717,09	3849,62	4024,86	1354,80
Małopolskie	2495,57	2922,97	3141,16	3209,43	3400,12	3533,29	3632,63	1137,06
Śląskie	2774,16	3271,60	3594,27	3684,93	3913,18	4048,62	4274,46	1500,30
Region Wschodni	2294,81	2634,80	2884,98	2994,57	3199,20	3331,07	3431,44	1136,63
Lubelskie	2325,27	2687,14	2943,02	3036,72	3321,69	3450,60	3547,30	1222,03
Podkarpackie	2219,58	2525,78	2774,69	2908,91	3069,21	3199,88	3295,35	1075,77
Podlaskie	2367,04	2746,72	2934,32	3048,42	3234,87	3382,83	3477,54	1110,50
Świętokrzyskie	2316,54	2648,91	2949,23	3027,52	3200,59	3325,54	3446,31	1129,77
Region Północno-zachodni	2431,43	2809,60	3051,78	3158,64	3333,68	3460,23	3563,87	1132,44
Lubuskie	2306,53	2631,38	2842,72	2971,12	3131,01	3267,41	3386,49	1079,96
Wielkopolskie	2452,11	2837,22	3089,79	3192,55	3377,13	3503,10	3591,13	1139,02
Zachodniopomorskie	2453,75	2845,55	3080,38	3183,11	3342,12	3459,37	3598,62	1144,87
Region Południowo-zachodni	2615,50	3054,69	3320,81	3425,22	3579,68	3754,10	3794,05	1178,55
Dolnośląskie	2663,85	3119,40	3383,93	3496,24	3655,84	3830,15	3879,12	1215,27
Opolskie	2441,83	2807,41	3079,16	3151,86	3262,76	3451,62	3453,85	1012,02
Region Północny	2467,66	2844,83	3052,32	3162,61	3292,79	3440,30	3532,39	1064,73
Kujawsko-pomorskie	2324,54	2620,55	2849,59	2960,35	3084,37	3253,73	3328,95	1004,41
Pomorskie	2711,62	3171,92	3357,18	3485,23	3573,47	3731,85	3836,23	1124,61
Warmińsko-mazurskie	2250,37	2597,88	2801,13	2901,24	3095,20	3185,26	3287,38	1037,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Można zauważyć wysokie zróżnicowanie wielkości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto między regionami i województwami. Najlepszym przykładem jest różnica między województwem mazowieckim a pozostałymi województwami. W analizowanym okresie wartości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto we wszystkich województwach były niższe niż w województwie mazowieckim. Najwyższy poziom wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto miał miejsce w regionie centralnym.

W Polsce zauważalna jest obszerna grupa województw, w których poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto jest niższy niż w całej gospodarce polskiej (w roku 2006 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce wynosiło 2477,23 zł; natomiast w 2012 – 3521,67 zł). W dziesięciu województwach w 2006 i siedmiu w 2012 r. poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ukształtował się poniżej przeciętnego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Na tle innych województw niekorzystnie wypada region Wschodni, chodzi tu o województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie. W większości przypadków w tych województwach co roku wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto były poniżej średniej wartości krajowej. W tych województwach, mimo corocznego wzrostu poziomu wynagrodzeń, występowało obniżenie relacji do średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto gospodarki Polski. Pogorszenie to było nieznaczne, jednak pokazuje tendencję do wzrostu stopnia rozwarstwienia dochodów z regionalnego punktu widzenia. Bardzo ważne jest powstrzymanie tego zjawiska i podjęcie działań, które będą tworzyć silny impuls do rozwoju województw tego regionu. Postępowanie to winno być oparte na silnym rozwoju infrastrukturalnym oraz działaniach mających wpływ na poziom przedsiębiorczości przez pokazanie atrakcyjności inwestycyjnej tych regionów. W tym regionie szczególnie powinno się wspierać tworzenie i rozwój nowych przedsiębiorstw oraz podejmować działania koncentrujące się na ożywieniu kapitału ludzkiego.

Dane dotyczące wynagrodzeń w Polsce obejmują pracowników, którzy zostali zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.

Podsumowując, powinniśmy mieć świadomość tego, że dane gromadzone przez GUS w coraz mniejszym stopniu przedstawiają realny obszar rynku pracy. Pomimo tego, że wzrasta liczba zarejestrowanych zawieranych umów cywilnoprawnych oraz samozatrudnienia, nadal istnieje szara strefa.

W analizowanych latach 2006-2012 zauważalny był wzrost wynagrodzenia w stopniu zbliżonym do wzrostu inflacji. Jednak wzrost wynagrodzenia był niższy niż wzrost wydajności pracy, co mogło być efektem osłabionej koniunktury gospodarczej.

Zdecydowanie wyżej kształtowały się płace osób pracujących w sektorze prywatnym.

Dzięki wzrostowi płacy minimalnej zmniejszyły się różnice wynagrodzeń wielkich grup zawodowych i tym samym poprawiła się sytuacja grup najniżej wynagradzanych.

Podsumowanie

Z zaprezentowanej analizy wynikają następujące wnioski końcowe:

1. Wynagradzanie za pracę w polskich przedsiębiorstwach jest problemem bardzo złożonym.

2. Analizę zmian przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w Polsce w latach 2006-2012 oparto na danych publikowanych przez GUS. Dane nie zawierają pełnej informacji o wszystkich wynagrodzeniach wypłacanych pracującym w gospodarce polskiej, co uniemożliwia zaprezentowanie pełnej, wszechstronnej i rzetelnej analizy w tym obszarze.
3. W gospodarce polskiej wielu przedsiębiorców zniekształca obraz wynagrodzenia pracownika, co wynika z braku obligatoryjnych unormowań w tym zakresie.
4. Pozytywnym aspektem zaprezentowanej analizy jest to, że płace Polaków z roku na rok rosną.
5. Poziom przeciętnego wynagrodzenia w Polsce należy do najniższych w Unii Europejskiej, co sprzyja migracjom Polaków w celach zarobkowych.
6. Wzrost wynagrodzeń w Polsce w badanym okresie wynikał przede wszystkim z wejścia Polski do Unii Europejskiej.
7. Zanotowano wyraźny wzrost płac w sektorach finansowych państwa, co przejawiało się we wzroście płac osób pracujących w działach finansów czy pracowników zajmujących się ubezpieczeniami.
8. Odnotowano w badanym okresie wzrost płac we wszystkich sektorach gospodarki polskiej, jednak o zróżnicowanej wielkości w różnych województwach, co spowodowało pojawienie się nierówności społecznych. Przykładem jest różnica między województwem mazowieckim a pozostałymi województwami, które w analizowanym okresie nie przekroczyły wartości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto prezentowanych dla województwa mazowieckiego. Najwyższy poziom wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto miał miejsce w regionie centralnym. W dziesięciu województwach w 2006 i siedmiu w 2012 r. poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto ukształtował się poniżej przeciętnego wynagrodzenia brutto w Polsce.
9. Na tle innych województw najgorzej wypada region Wschodni, chodzi tu o województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie. W większości przypadków co roku wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto były poniżej średniej wartości krajowej. W tych województwach, mimo corocznego wzrostu poziomu wynagrodzeń, występowało obniżenie relacji do średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto gospodarki Polski. Pogorszenie to było nieznaczne, jednak pokazuje tendencję do wzrostu stopnia rozwarstwienia dochodów z regionalnego punktu widzenia. Bardzo ważne jest powstrzymanie tego zjawiska i podjęcie działań, które będą tworzyć silny impuls do rozwoju województw tego regionu.
10. Analizując wynagrodzenia w przedsiębiorstwach sektora publicznego i prywatnego, zaobserwowano szybszy wzrost przeciętnego wynagrodzenia brutto w sektorze publicznym. Działania jednostek sektora publicznego w obszarze płac są zdecydowanie różne od działań w tym zakresie jednostek prywatnych. Przedsiębiorstwa publiczne w swym działaniu są w mniej-

szym stopniu uzależnione od oddziaływania czynników ekonomicznych. Polityka wewnętrzna tych organizacji może być warunkowana czynnikami pozaekonomicznymi, a nie kondycją gospodarczą organizacji. Może to niekorzystnie oddziaływać na sprawność i konkurencyjność organizacji. Przedsiębiorstwa prywatne w polityce wynagrodzeń są w większym stopniu uzależnione od oddziaływania czynników ekonomicznych. Sprzyja to wzrostowi konkurencyjności.

ANALYSIS OF WAGES AND SALARIES IN THE NATIONAL ECONOMY IN POLAND IN 2006-2012 YEARS

Summary: In practice of economic life labours cost mainly are being identified with the wages and salaries. In the article were presented and analysed changes happening in average monthly gross wages and salaries in the Polish economy in 2006-2012 years based on data from Central Statistical Office. From presented data it appears that the level of the average monthly gross in Poland is included to lowest in the European Union. In the analysed period a rise in the average monthly wages and salaries appeared towards the previous year. A wage and salary increase was recorded in the analysed period in all sectors of the Polish economy, however about the diversified size in different provinces. The highest level of the height took place in the central region, and lowest in eastern.

The wages and salaries in the public sector grew faster than in the private sector, what was associated with tearing payroll decisions away from economic factors in public units.

A distinct wage and salary increase was written down in financial sectors of the state.

Keywords: labour costs, average monthly wages and salaries, analysis of the wages and salaries

BIBLIOGRAFIA

- [1] ARMSTRONG M., 2009, *Zarządzanie wynagrodzeniami*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Kraków.
- [2] BERNAIS J., INGRAM J., 2005, *Controlling personalny i koszty pracy*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- [3] BOBAK A., BELICZYŃSKA M., 2010, *Wynagrodzenia pracowników*, Wyd. Wszechnica podatkowa, Kraków.
- [4] JACKUNOWICZ Z. (red. naukowa Z. Czajka), 2012, *Refleksje nad polityką wynagrodzeń w Polsce*, IPISS, Warszawa.
- [5] *Kodeks pracy*, 40 wydanie, 2013, stan prawny: 19 sierpnia 2013 r., red. A. Flisek, C.H. Beck.
- [6] *Kodeks pracy*, 2012, Wyd. Podatkowe Gofin, Gorzów Wielkopolski.
- [7] KUCZYŃSKA-CESARZ A., 2013, *Analiza kosztów pracy dla potrzeb zarządzania*, [w:] *Współczesne zarządzanie: różnorodność problemów i sposobów ich rozwiązywania*, red. W. Gonciarski, U. Ornarowicz, WAT, Warszawa.
- [8] KUCZYŃSKA-CESARZ A., LISIECKI L., ZAŁOGA W., 2012, *Wynagrodzenia w przedsiębiorstwie*, WAT, Warszawa.
- [9] KUCZYŃSKA-CESARZ A., 2009, *Zarządzanie kosztami pracy – płaca podstawą kształtowania całkowitych zakładowych kosztów pracy (ZKP)*, Nowoczesne Systemy Zarządzania, nr 4, WAT, Warszawa.
- [10] MŁYNARSKA-WELPA E., 2011, *Lista płac – najważniejsze informacje na rok 2012*, SKwP Oddział Okręgowy w Warszawie, Warszawa.

- [11] SASIN W., 2010, *Wszystko o płacach. Kompendium wiedzy normatywnej i praktycznej dla przedsiębiorców*, Wydawnictwo Sigma, Skierniewice.
- [12] ZAŁOGA W., *Porównanie kosztów pracy z tytułu umowy o pracę i alternatywnych form zatrudnienia*, 2010, Nowoczesne Systemy Zarządzania, nr 5, WAT, Warszawa.

NETOGRAFIA

- [1] JACUKOWICZ Z., *Wynagrodzenie godziwe a minimalne*, www.wynagrodzenia.pl/wywiady_1.php/wpis.9, s. 1.
- [2] www.vat.pl/inne_formy_zatrudnienia_1508.php
- [3] www.kadry.gazetaprawna.pl (12 czerwca 2012 r.).
- [4] www.kadry.infor.pl, J. Pysiewicz-Jeżak (20 maja 2012 r.).
- [5] www.kodeks-pracy.wieszjak.pl/wynagrodzenia-i-inne-swiadczenia (22 maja 2012 r.).
- [6] www.placewfirmie.pl
- [7] www.portalkadrowy.pl (13 kwietnia 2014 r.).
- [8] www.prawo-pracy.pl (15 czerwca 2012 r.).
- [9] www.stat.gov.pl (22 maja 2012 r.).
- [10] www.stat.gov.pl, GUS Portal Informacyjny, definicje pojęć.
- [11] www.stat.gov.pl/gus/5840_6106_PLK_HTML.htm
- [12] www.wynagrodzenia.pl
- [13] www.wynagrodzenie.wieszjak.pl/dodatki (4 czerwca 2012 r.).